

แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิง รุกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

The Guidelines to Promote School Operations for Active Learning Management under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1

¹ศรณรินทร์ เชี่ยวชาญ Sornnarin Chiawchan

²สรชัย ชูชีพ Sunchai Chucheeep

³ภัสกร เลาสวัสดิกุล Phatsayakorn Laosawatdikul

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹Educational Administration, Thepsatri Rajabhat University

^{2,3}คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

^{2,3}Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

¹Corresponding author, e-mail: ong.snrsj96@gmail.com

Received January 5, 2025; Revised January 25, 2025; Accepted: January 27, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 จำนวน 306 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ที่ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหำร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) และการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการเขียนบรรยาย ผลจากการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุดตามลำดับ 2) ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการดำเนินงานของ

สถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ลำดับแรกคือ การกำหนดหัวข้อเรื่อง ลำดับที่ 2 คือ การจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เชิงรุก ลำดับที่ 3 คือ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกและลำดับที่ 4 คือ การวัดและ ประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและ 3) แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ทั้ง 4 แนวทาง มีขั้นตอนและกระบวนการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ครบถ้วนทุกแนวทาง

คำสำคัญ: แนวทางส่งเสริม; การดำเนินงาน; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The purposes of this research were 1) study the current and desirable conditions of the guidelines to promote school operations for Active Learning Management under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1, 2) analyze the needs of the guidelines to promote school operations for Active Learning Management under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1 and 3) propose guidelines to promote school operations for Active Learning Management under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1. The 306 samples of school administrators and teachers under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1 and 6 key informants. The research instrument consisted of the current condition questionnaire, the desirable conditions questionnaire and semi-structured interview. The data were analyzed by using percentage, average, standard deviation, $PNI_{Modified}$ and content analysis together with narrative writing. The result showed that: 1) The current conditions and desirable conditions of the guidelines to promote school operations for Active Learning Management under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1 were rated at high and the highest level, respectively. 2) Considering to needs for promoting the Active Learning Management under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1, first of all is a theme creating for Active Learning the second is an organizing Active Learning activities the third is an Active Learning design and the fourth is a measurement and evaluation for Active Learning. 3) Four guidelines which had procedures and processes could be applied as a guideline to promote school operations for Active Learning Management under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1.

Keywords: Guidelines to Promote; School Operations; Active Learning

บทนำ

ยุทธศาสตร์แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนา ศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ กล่าวว่า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา

ศักยภาพของคนทุกช่วงวัยเป็นพันธกิจสำคัญร่วมกันของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกช่วงวัย เพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนจนถึงขีดสูงสุดตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ เพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการปรับปรุงระบบการผลิตและพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษาเพื่อให้ได้ครูดี มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและมีจิตวิญญาณของความเป็นครูเข้าสู่ระบบการศึกษาของประเทศในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดสูงสุดของศักยภาพของแต่ละบุคคลต่อไป

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful Learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

รัฐบาลกำหนดนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ให้เป็นแนวทางในการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการตามนโยบาย มีเป้าหมายให้ครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะมีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมตามบริบทที่ปรับเปลี่ยนไป ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความชอบและความถนัดของตนเองตามศักยภาพ เพื่อพัฒนาสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ในปัจจุบันการนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนยังคงประสบปัญหา ทั้งในส่วนของการจัดทำหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนทั้งในส่วนของผู้เรียน แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ยังไม่สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาอย่างง่ายดาย แต่การนำมาใช้จำเป็นต้องมีความพร้อมในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านผู้สอน ผู้เรียนและสภาพแวดล้อม นอกจากนี้รูปแบบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ยังเป็นเพียงแนวความคิดกว้างๆ ที่มีรายละเอียดปลีกย่อยและวิธีปฏิบัติที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละวิธีล้วนมีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกันไปตามสถานการณ์สภาพแวดล้อม ซึ่งหากนำมาใช้ไม่เหมาะสมอาจทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี จึงต้องพิจารณานำมาปรับใช้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ (สิริพร ปาณวงษ์, 2557)

จากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศเกี่ยวกับนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ 2566 ในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นพบพรสวรรค์ ความสนใจ ความถนัดในอาชีพของตนเองด้วยการจัดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงทั้งในห้องเรียน สถานประกอบการ รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มและห้องดิจิทัลให้คำปรึกษา แนะนำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้มี

การมอบนโยบายเพื่อสร้างความเข้าใจ ความชัดเจนให้แก่หน่วยปฏิบัติในระดับได้แก่ เขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาโดยมีขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบาย แนวทาง และแผนการขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ผ่านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 เพราะทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้มีจุดเน้นในเรื่องของการนำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการการปรับการเรียนการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 มาเป็นจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งผลของการวิจัยจะมีคุณค่าต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและสอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และยังเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดลพบุรีให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจนและสามารถนำไปพัฒนาเครื่องมือวิจัย
2. ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณโดยการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 1 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันคือ 0.995 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์คือ 0.996 โดยทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ในปีการศึกษา 2566 โดยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนที่ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 306 คน และทำการสุ่มแบบชั้นภูมิโดยการแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์หน่วยงานต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่างในการ

เก็บข้อมูลของแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

3. ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 โดยการในแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้งหมด 6 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มานำเสนอเป็นแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 มีผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การแสดงผลค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

การส่งเสริมการดำเนินงานของ สถานศึกษา ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การกำหนดหัวข้อเรื่อง (Theme)	4.17	0.99	มาก	4.51	0.71	มากที่สุด
2.การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)	4.27	1.00	มาก	4.52	0.73	มากที่สุด
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)	4.26	1.01	มาก	4.54	0.73	มากที่สุด
4. การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)	4.30	1.02	มาก	4.53	0.75	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.25	1.01	มาก	4.52	0.73	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 1.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 1.02) 2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 1.00) 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 1.01) และ 4) การกำหนดหัวข้อเรื่อง (Theme) ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.99)

สภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.73) 2) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.75) 3) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.73) และ 4) การกำหนดหัวข้อเรื่อง (Theme) ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.71)

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 โดยแยกเป็นค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI_{Modified} และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ 1) การกำหนดหัวข้อเรื่อง (Theme) (PNI = 0.0800) รองลงมาคือ 2) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (PNI = 0.0677) 3) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (PNI = 0.0587) และ 4) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (PNI = 0.0536) ตามลำดับ

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยใช้ข้อคำถามหลังจากการเก็บข้อมูลในแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1) การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านที่ 1 การกำหนดหัวข้อเรื่อง (Theme) มีการเสนอแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูต้องมีการทำความเข้าใจในหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของแต่ละกลุ่มสาระวิชาก่อนที่จะทำการกำหนดหัวข้อเรื่อง เพราะในบางบทเรียนนั้นไม่สามารถที่จะจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้เสมอไป เนื่องจากความแตกต่างของแต่ละเนื้อหาวิชา และหัวข้อเรื่องที่จะกำหนดนั้นจำเป็นต้องให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (KPA) ซึ่งครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจว่า เนื้อหาสาระในแต่ละวิชานั้นๆ มีจุดประสงค์ปลายทางคืออะไร หากเป็นด้านการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ก็จะเป็น K (Knowledge) หากเป็นด้านทักษะและการปฏิบัติก็จะเป็น P (Practice) และหากเป็นด้านเจตคติหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ก็คือ A (Attitude) จึงจะทำให้การกำหนดหัวข้อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีทิศทาง และหัวข้อที่กำหนดนั้นต้องมีความน่าสนใจเพื่อดึงดูดและกระตุ้นความสนใจที่ต้องการจะเรียนรู้ของผู้เรียน หลีกเลี่ยงใช้คำหรือประโยคที่ยาวมาตั้งเป็นชื่อหัวข้อ ควรมีการกำหนดชื่อหัวข้อให้ทันสมัย เหมาะสมกับบริบทและสภาพการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบัน

3.2) การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) มีการเสนอแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิง

รูก เพื่อทำความเข้าใจก่อนว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหมายถึงอะไร มีวิธีการจัดการเรียนรู้ได้อย่างไรบ้าง เช่น การจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้น (5 STEPs) การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM) หรือการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ครูผู้สอนจึงจะสามารถเลือกวิธีการนั้นๆนำมาใช้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียนของแต่ละกลุ่มสาระฯ รวมถึงมีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการจัดทำ PLC ภายในสถานศึกษาทุกสัปดาห์เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกัน โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละคนมาปรับปรุงตามคำแนะนำที่ได้รับ จนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรูกออกมาเสร็จสมบูรณ์มากที่สุด สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูออกแบบนั้นต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และเปิดโอกาสให้ได้นำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียน รวมถึงต้องมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์เข้าไปในกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูกเพื่อผู้เรียนได้เกิดสมรรถนะทั้ง 12 ด้านตามนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ที่ว่าด้วย Active Learning สู่สมรรถนะ

3.3) การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรูก (Active Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูก (Active learning) มีการเสนอแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูกอย่างสม่ำเสมอ มีได้จัดกิจกรรมเฉพาะในเวลาที่ต้องรับการประเมินเพียงเท่านั้น ควรทำให้เป็นกิจวัตร หรือจัดให้เป็นวัฒนธรรมภายในองค์กร โดยอาจต้องมีการยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูกจากเนื้อหาใน 1 หน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาใดๆก็ตาม ครูอาจบูรณาการการจัดกิจกรรมการสอนให้เป็น Active Learning ในเฉพาะบางหัวเรื่อง หรือบางตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม อาจไม่ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูกทุกคาบเสมอไปเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูกแต่ละครั้งทำให้ครูต้องมีการเตรียมการสอนล่วงหน้า และเป็นการสอนที่ใช้พลังงานค่อนข้างมาก แต่พยายามส่งเสริมให้มีการจัดอย่างต่อเนื่อง เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูกจะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการพัฒนานักเรียนด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา หากไม่จัดอย่างต่อเนื่อง อาจส่งผลให้นักเรียนลืมเนื้อหาที่เรียนมาแล้วได้ อีกทั้งผู้บริหารควรเน้นส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอมีการเข้ารับการอบรมตามความสนใจเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความสามารถของตนในการจัดการเรียนรู้เชิงรูก ส่งเสริมด้านของการเลือกใช้สื่อหรือนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการเลือกสื่อโซเชียลและสื่อทำมือมาใช้ร่วมกันแบบผสมผสานให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้จัด รวมถึงส่งเสริมให้ครูได้มีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายโดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด สามารถทำให้ผู้เรียนตื่นตัว มีสมาธิอยู่กับสิ่งที่ตนเรียนและสามารถสรุปหรือสร้างองค์ความรู้นั้นๆได้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน โดยการให้ข้อเสนอแนะจากการปฏิบัติงานของครูได้จากการกำกับ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลของผู้บริหารเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะและมีคุณลักษณะตามที่ต้องการ

3.4) การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรูก (Active Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านที่ 4 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรูก (Active learning) มีการเสนอแนวทางในการพัฒนา คือ

ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนหลังจากประกอบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสำรวจผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูต้องมีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่จัดให้มีการวัดและประเมินผลให้ตรงกับจุดประสงค์ปลายทาง เช่น การใช้แบบทดสอบหลังจากจบการเรียนรู้เพื่อเก็บคะแนนเป็นรายหน่วย การใช้แบบสังเกตพฤติกรรมจากการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียน หรือการใช้แบบประเมินผลงานที่นักเรียนเป็นผู้สร้างและนำเสนอ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลผู้เรียนออกมามีความเสถียรมากที่สุด ซึ่งครูผู้สอนอาจมีการนำผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบหรือการประเมินแต่ละครั้งมาสร้างเป็นกราฟหรือแผนภูมิในแต่ละตัวชี้วัด ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนแต่ละคนอย่างชัดเจน ส่งผลให้ครูผู้สอนได้ทราบถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีจุดเด่น จุดด้อย หรือจุดที่ควรพัฒนาในด้านใดบ้าง และมีการสะท้อนกลับผลการเรียนรู้ไปยังผู้เรียนเสมอ ซึ่งครูสามารถนำผลจากการเรียนรู้ของผู้เรียนมาใช้เป็นแนวทางในการคิดแก้ไขปัญหาและออกแบบกิจกรรมเพื่อเติมเต็มในสิ่งที่ผู้เรียนยังขาดในครั้งต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ ได้ค้นพบข้อสำคัญในการนำมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

1.1) ภาพรวมผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่าอยู่ในระดับ มาก เพราะจากการสำรวจและเก็บข้อมูลสถานศึกษาส่วนใหญ่ภายในสังกัดเขตพื้นที่ฯ ได้มีการนำนโยบายการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนจากวิธีการธรรมดา มาใช้เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากยิ่งขึ้น มีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีการปรับลดระยะเวลาเรียนภาควิชาการหรือภาคทฤษฎีลดลง และให้ครูผู้สอนเปลี่ยนวิธีการสอนมาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) และจากการที่ได้ศึกษางานวิจัยเพิ่มเติมยังพบว่ามีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของอรไท แสงลุน ที่ทำการศึกษารื่องการพัฒนาแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก (อรไท แสงลุน, 2564) จากนั้นยังม้งงานวิจัยเพิ่มเติมของอาทิตยา จันมะโน ที่ได้ทำการศึกษารื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ซึ่งผลของการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก (อาทิตยา จันมะโน, 2564)

เช่นเดียวกันกับจิราพร มะสุไสและคณะ ที่ทำการวิจัยเรื่องสภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพรมเขต 2 ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังข้อมูลวิจัยดังกล่าวที่ได้นำมาสนับสนุนนี้ เป็นเพราะผู้บริหารได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่าเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งสามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง สามารถเกิดเป็นองค์ความรู้ที่ยั่งยืน และเกิดเป็นทักษะติดตัวผู้เรียนไปใช้ต่อยอดในการศึกษา การดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพในอนาคตได้ (จิราพร มะสุไส และคณะ, 2565)

1.2) ภาพรวมผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 พบว่าอยู่ในระดับ มากที่สุด หมายถึง สภาพที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษามากที่สุด อันเนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรจันทร์ ภูทะวัง ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลของการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (เพชรจันทร์ ภูทะวัง, 2565) อีกทั้งยังมีงานวิจัยของศุภากร รัตนบุตตา ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า จากการสำรวจสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ศุภากร รัตนบุตตา, 2566)

2. การศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ 1. การกำหนดหัวข้อเรื่อง (Theme) 2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 3. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และ 4. การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการอีกหลายๆ ท่านได้แก่ รัศมี ศรีนนท์ และคณะ ที่ได้กล่าวไว้ว่า ครูผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างอิสระผ่านหัวข้อการเรียนรู้ที่ครูเลือกมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความชัดเจนกับระดับขั้นของผู้เรียน มีการครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละกลุ่มสาระวิชา และยังต้องมีการเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ ในส่วนของความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมลำดับที่ 2 คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (รัศมี ศรีนนท์ และคณะ, 2561)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับปวีณา แยมไส ที่ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มีรูปแบบหรือเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ทั้งรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ เวลา และผู้เรียน (ปวีณา แยมไส, 2564) และสอดคล้อง

กับวิจัยของนนทลี พรธาดาวิทย์ กล่าวว่า ครูผู้สอนต้องมีการจัดการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียนและความแตกต่างของผู้เรียนในแต่ละด้าน และทำการนำเสนอสิ่งนี้มาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะต้องมีความหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง ในส่วนของลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2561) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญชัย ช้วนา และธารทิพย์ ช้วนา ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนคือ กระบวนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และได้มีการปฏิบัติจริงมากยิ่งขึ้น และในส่วนของความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกลำดับที่ 4 คือ การวัดและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (ขวัญชัย ช้วนา และธารทิพย์ ช้วนา, 2562) รวมทั้งมีความสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้เสนอเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ของการออกแบบการเรียนรู้ไว้ว่า ให้ครูมีการจัดกิจกรรมและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์อย่างเหมาะสมและเกิดผลกับผู้เรียนตามที่คาดหวัง และประเมินผลออกมาเพื่อนำไปใช้แก้ไข ปรับปรุง พัฒนาผู้เรียนต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

3. การเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เพื่อใช้เสนอเป็นแนวทางของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อให้การจัดการศึกษาภายในสถานศึกษามีคุณภาพ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเกิดการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ บรรลุในทุกจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัด เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์อันดีงาม โดยสามารถอภิปรายผลรายละเอียดได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาอย่างยาวนาน เป็นส่วนสำคัญในการนำแนวทางของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้เป็นนโยบายในการจัดการศึกษา มีการปรับประยุกต์ใช้ลงสู่สถานศึกษาจริง และยังเป็นสถานศึกษาต้นแบบภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ที่มีบุคลากรภายในนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านที่ 1 การกำหนดหัวเรื่อง (Theme) ซึ่งพบปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอนมักไม่ทำความเข้าใจในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ก่อนนำเนื้อหาที่กำหนดเป็นหัวข้อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลให้การกำหนดหัวข้อที่ใช้สอนของครูไม่มีทิศทางที่แน่ชัด ไม่สามารถอธิบายได้ว่าจุดประสงค์ปลายทางของผู้เรียนที่ได้รับจากการเรียนหัวข้อนี้คืออะไรสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข ที่ได้เสนอเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ว่าครูต้องร่วมมือกันในการคิดริเริ่มศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และบริบทของท้องถิ่น และต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในแต่ละด้าน ซึ่งควรมีการกำหนดให้ครบทั้งด้านความรู้ (K) ด้านกระบวนการ (P) และด้านเจตคติ (A) ในด้านที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งส่วนใหญ่จะพบปัญหาในเรื่องของครูส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเป็นสำคัญแต่ไม่เน้นผลลัพธ์ของผู้เรียน ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการออกแบบกิจกรรมการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เกิดสมรรถนะตามที่ต้องการ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2561) มีความ

สอดคล้องกับงานวิจัยของทับทิม ชื่นจิต ที่กล่าวว่าครูผู้สอนต้องแสวงหาวิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอันเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการศึกษาลดชีวิต ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพคือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง ในส่วนของด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกพบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ครูส่วนใหญ่จะเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ในเฉพาะเวลาที่ต้องรับการประเมินเพียงเท่านั้น ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (ทับทิม ชื่นจิต, 2558)

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยในครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา ที่มีความเหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 คือแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารที่สามารถนำไปปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้ของครูในระดับประถมศึกษา เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การกำหนดหัวเรื่อง (Theme) ผู้บริหารต้องมีการส่งเสริมให้ครูได้ทำความเข้าใจกับหลักสูตรการเรียนรู้ที่ใช้ ก่อนกำหนดหัวข้อที่มำจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพราะสถานศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเน้นอิงตามหลักสูตรแกนกลางและนำมาปรับประยุกต์ให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษาของตน และผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ครูมีการกำหนดหัวข้อการสอนให้ครอบคลุมหลัก KPA (Knowledge Practice Attitude) หรือเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะเนื้อหาของแต่ละวิชาในหน่วยมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ฉะนั้นการที่ครูได้ทำความเข้าใจว่าเนื้อหาส่วนใดมีจุดประสงค์การเรียนรู้เป็น K (Knowledge) ครูก็จะเข้าใจว่าจุดประสงค์คือการวัดความรู้ของผู้เรียนที่ได้มีการคิด จำ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า หรือหากในหัวเรื่องอื่นมีจุดประสงค์การเรียนรู้เป็น P (Practice) ครูผู้สอนก็จะเข้าใจว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาด้านทักษะจากการทำกิจกรรมใดๆ ที่ครูเป็นผู้จัด และ หากเป็น A (Attitude) ก็จะมีจุดประสงค์ปลายทางเป็นการส่งเสริมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การมีเจตคติที่ดีของผู้เรียน ดังนั้นหากผู้บริหารมีการส่งเสริมครูให้ออกแบบหัวข้อโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังกล่าว จะสามารถเป็นตัวช่วยให้ครูมีการกำหนดหัวข้อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูได้มีการออกแบบกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานของตนเอง รวมถึงต้องส่งเสริมให้ครูมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน อย่างเช่น การจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้น (5 STEPs) หรือการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM) หรือก็คือขั้นตอนและรูปแบบของกิจกรรมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ซึ่งในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมและมีความแม่นยำในเนื้อหาเพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น และสามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ขณะกิจกรรมครูจะต้องแสดงบทบาทต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ขึ้น เนื่องด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียน

เป็นศูนย์กลาง ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยการนำแนวคิดต่างๆ มาบูรณาการให้เข้ากับเนื้อหาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับครูในเรื่องของการบริหารจัดการชั้นเรียน ที่ครูไม่จำเป็นต้องจำต้องใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในทุกคาบก็ได้ สามารถส่งเสริมโดยการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกแบบยืดหยุ่น อย่างเช่น ครูอาจเลือกหัวข้อบางหัวข้อจากหน่วยการเรียนรู้ใหญ่มาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ผู้เรียนไม่ลืมหักชะตาที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติจริง และผู้บริหารควรมีการใส่ใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้ดีขึ้น

4. การวัดและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลผู้เรียนหลังจากที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และเครื่องมือที่ใช้จำเป็นต้องสอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่ครูจัด เพราะจะทำให้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลผู้เรียนออกมามีความตรงต่อจุดประสงค์ของการเรียนรู้ เช่นการเลือกใช้แบบสังเกตพฤติกรรมจากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกการเลือกใช้แบบประเมินผลงานจากการประเมินผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอ หรือการใช้แบบทดสอบเพื่อวัดผลการเก็บคะแนนเป็นรายหน่วย อาจมีการนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์อย่างละเอียดเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดข้อมูลเชิงลึก ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ หรือตัวชี้วัดใดๆ ก็ตาม ที่ผู้เรียนยังมีความบกพร่อง ซึ่งครูผู้สอนจะสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาคิดวางแผนเพื่อออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ช่วยเติมเต็มความรู้แก่ผู้เรียนในส่วนที่ยังขาดได้

บทสรุป

แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่ครอบคลุมและจำเป็นในศตวรรษ 21 ซึ่งผู้บริหารมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ และให้ความสำคัญตามกระบวนการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกทั้ง 4 ขั้นตอนตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เป็นวัฒนธรรมภายในองค์กร และส่งเสริมให้ครูได้เห็นถึงความสำคัญและมีทัศนคติเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีการประชุมและถอดบทเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถนำจุดที่บกพร่องมาทำการออกแบบวิธีการสอนใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหากับสภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มากที่สุดได้แก่ ด้านการกำหนดหัวเรื่อง ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 1 ควรมีการสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดได้มีการดำเนินจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง และส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูมีการติดตามข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อนำมาใช้ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 1 ควรนำแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาจัดทำเป็นโครงการเพื่ออบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่สนใจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์และต่อยอดให้เข้ากับการปฏิบัติงานในสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ขวัญชัย ช้วน และธารทิพย์ ช้วน. (2562). “การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21”. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 16(73): 13-22.
- จิราพร มะสุใส และคณะ. (2565). สภาพความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 2. *Rajapark Journal*, 16(47): 238-253.
- ทับทิม ชื่นจิต. (2558). การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่องหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบเทคนิค STAD โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2561). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ทริปเพิล เอ็ดดูเคชั่น.
- ปวีณา แยมใส. (2564). การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (Active Learning) ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ. *Journal of MCU Languages and Cultures*, 1(2): 29-41.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2561). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพชรจันทร์ ภูทะวัง. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- รัศมี ศรีนนท์ และคณะ. (2561). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร*, 9(2): 331-343.
- ศุภากร รัตนบุตตา. (2566). โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต1. *ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริพร ปาณาวงษ์. (2557). *Active Learning เทคนิคการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 ตุลาคม 2567 จาก <http://edu.nsrh.ac.th/2011/qass/?view=research>.
- อรไท แสงลุน. (2564). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ. *ดุชนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อาทิตยา จันมะโน. (2564). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. *ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 2nd ed. New York: Harper and Row.

